

MUNȚII CARPAȚI

Caracteristici generale:

- lungime = cca 1500 km, între bazinul Vienei și V. Timokului;
- se desfășoară pe teritoriul Slovaciei, Poloniei, Ungariei, Ucrainei, României și Iugoslaviei ;
- 2/3 din lungime se regăsesc pe teritoriul României ;
- s-au format în ultimii 250 de milioane de ani, în orogeneza alpină ;
- sunt munți tineri ;
- din punct de vedere geologic sunt un mozaic petrografic ;
- creste ascuțite de peste 2000 m ;
- culmi rotunjite și netezite ;
- relief glaciatic : circuri și văi glaciare, modelate de ghețari acum 10.000-30.000 ani ;
- relief carstic : peșteri și chei (în culmile și platourile calcaroase);
- relief vulcanic: cratere și platouri;
- lanțul vulcanic din Orientali este cel mai lung de acest tip din Europa.

CARPAȚII ORIENTALI

I. Limite și vecini :

- N – granița cu Ucraina ;
- NE – Pod. Sucevei (până la râul Moldova) ;
- E – Subcarpații Moldovei ;
- SE și S – Subcarpații de Curbură ;
- SV – V. Prahovei ;
- V - Dprs. Transilvaniei ; Câmpia și Dealurile de Vest.

II. Caracteristici :

- suprafața = 34.500 km² ; lățime cuprinsă între 150 km și 80 km ;
- alcătuiți din mai multe masive, separate de văi și depresiuni ;
- au altitudini mijlocii, între 1 000 și 1 900 m ;
- alt. max. : **vf. Pietrosul Rodnei = 2 303 m** și **vf. Pietrosul Călimanilor = 2 100 m** ;
- cuprinde trei șiruri paralele, orientate pe direcția **NV-SE**, care se succed de la vest la est ;
- alcătuire geologică : - **vest – roci vulcanice (andezite) ;**
 - **centru – roci cristaline (șisturi cristaline = axul cristalin-mezozoic) ;**
 - **est și sud – roci sedimentare (fliș¹)**
- forme de relief variate : **vulcanic** (l. Sf. Ana, caldeiră² Călimanilor); **glaciatic** (lacurile și văile glaciare din mții. Rodnei); **pe conglomerate** (Baba Dochia, Ceahlău), **carstic** (peștera Izvorul Tăușoarelor din mții. Rodnei; defileul de la Zugreni pe Bistrița, Cheile Bicazului);
- puternic fragmentați și cu numeroase pasuri de înălțime și drumuri de legătură;
- acest fapt a determinat umanizarea lor timpurie ;
- cei mai umanizați dintre munții României;
- acoperiți de pășuni și păduri întinse;

¹ Fliș = depozite din roci sedimentare, cutate (conglomerate, gresii, marne, argile, etc.)

² Caldeiră = crater vulcanic de mari dimensiuni, rezultat printr-o erupție explozivă urmată de prăbușiri ale marginilor conului.

- resurse naturale : cupru (mții. Maramureșului), plumb, aur, argint(mții. Gutâi), mangan (Obcina Mes-tecăniș), sulf (mții. Călimani), cărbuni (lignit și turbă), roci de construcție (cariere de andezit și caolin în mții. Harghitei), izvoare carbogazoase (Borsec, Borșa, Sângeorz Băi).

III. Clima :

- în partea nordică se simt influențele baltice, iar clima este mai umedă și mai rece decât media regiunii ;
- versantul estic se află sub acțiunea unor mase de aer siberiene, care vara favorizează apariția secetei și creșterea temperaturilor peste medie și iarna, scăderea temperaturilor ;
- etajată în funcție de altitudine ;
- **climatul alpin** : - în partea de nord a regiunii, la altitudini de peste 1 800 m ;
 - t° med. anuală = 0°-2° C ;
 - t° med. a lunii celei mai calde = 10°-12° C ;
 - t° med. a lunii celei mai reci = -8°/-12° C ;
 - precipitațiile medii anuale = + 1 200 mm ;
 - vânturile predominante sunt cele vestice ;
 - local, iarna, pătrunde Crivățul; în dprs. Brașov, Ciuc și Gheorghieni este cunoscut sub numele de *nemira* ;
- **climatul de munte** : - între 1 000 și 1 800 m ;
 - t° med. anuală = 2°-6° C ;
 - t° med. a lunii celei mai calde = 12°-19° C ;
 - t° med. a lunii celei mai reci = -4°/-8° C ;
 - precipitațiile medii anuale = 800 mm - 1 000 mm ;
 - vânturile predominante sunt cele vestice ;
- **climatul de depresiuni**: - inversiuni termice ;

IV. Hidrografia :

- râurile au debite mari și regim torențial ;
- Mureșul – izvorăște din Hășmașu Mare ;
- Oltul - izvorăște din Hășmașu Mare ;
- Suceava, Moldova, Bistrița, Someșul Mare, Iza, Vișeu, Firiza, Trotuș, Oituz, Târnava, Râmnicul, Buzău, Prahova, Teleajen, Siriu;
- lacuri glaciare : Lala, Buhăescu (mții. Rodnei) ;
- un lac de baraj natural : Lacul Roșu (între mții. Hășmaș și mții. Giurgeu);
- un lac vulcanic (de crater) : lacul Sf. Ana (muntele Ciomatu) ;
- lacuri hidroenergetice : pe Bistrița – L. Izvorul Muntelui.

V. Caracteristici biopedogeografice:

- **zona alpină**: - etajul alpin propriu-zis
 - la peste 2 000 m;
 - pajiști alpine și asociații de stâncării cu mușchi și licheni ;
 - fauna : capra neagră, marmota, vulturi, insecte endemice ;
- etajul subalpin – între 1 800 m și 2 000 m ;
 - tufărișuri de jenapăn și ienupăr ;
 - există o tendință de înlocuire cu pășuni ;
 - fauna : capra neagră, marmota, vulturi, insecte endemice și animalele care urcă din pădurea de conifere;
 - solurile dominante : spodosoluri ; solurile acide, humico-silicatiche.
- **zona pădurilor** : - ocupă 40 % din patrimonial forestier al României;
 - **etajul coniferelor** :

- între 1 200 m și 1 800 m ;
 - molid, brad, pin, zadă ;
 - fauna: ursul brun, cocoșul de munte, cerbul, râsul ;
 - soluri : soluri acide, brun-podzolice.
- etajul fagului :**
- între 500 m și 1 200 m ;
 - fagul în amestec cu alte varietăți ;
 - fauna : veverița, jderul, mistrețul, lupul ; păsări (ciocănitorea, cinteza) ; reptile ;
 - soluri brun acide, puternic erodate pe pantele defrișate.
- vegetație azonală :** turbării (dprs. Ciuc, Dornelor, Gheorghieni)

VI. Diviziuni :

A. Grupa Nordică (Carpații Maramureșului și ai Bucovinei)

- 1. Limite :** N – granița cu Ucraina ;
S – dprs. Dornelor și dprs. Câmpulung.
- 2. Culmi muntoase:**
 - *munți vulcanici:* **Oaș, Gutâi, Țibleș;**
 - *munți pe șisturi cristaline:* **Maramureș – vf. Farcău = 1 956 m;**
Rodna³ – vf. Pietrosul Rodnei = 2 303 m;
Bârgău, Suhard, Obcina Mestecăniș
 - *munți pe roci sedimentare:* **Obcina Feredeui; Obina Mare;**
 - prezintă relief vulcanic și glaciuar.
- 3. Depresiuni:** Maramureș, Oaș, Câmpulung, Dornelor.
- 4. Pasuri:** Prislop = 1 416 m (cel mai înalt din Orientali);
Tihuța = 1 201m; Mestecăniș = 1 096 m; Șetref = 817 m.

B. Grupa Centrală (Carpații Moldo-Transilvăneni)

- 1. Limite:** N – dprs. Dornelor;
S – dprs. Brașov, V.Oituzului.
- 2. Culmi muntoase:**
 - *munți vulcanici:* **Călimani** (vf. Pietrosul Călimanilor = 2 100 m); **Gurghiu, Harghita** (**M.Ciomatu –singurul lac vulcanic din România, l. Sf. Ana**)
 - *munți pe șisturi cristaline:* **Giuralău, Rarău, Bistriței, Giurgeu, Ciuc, Hășmaș** (vf. Hăghimaș = 1 792 m; pe râul Bicz se află singurul lac de baraj natural, L. Roșu), **Perșani** (prezintă formațiuni calcaroase).
 - *munți pe fliș (au înălțimi mai mici) :* **Ceahlău** (vf. Toaca = 1 907 m), **Tarcău, Nemira, Stânișoarei, Goșman ; Berzunț, Baraolt, Bodoc** (au altitudini cuprinse între 800 m și 1 200 m) ;
 - relief dezvoltat pe conglomerate în Ceahlău, Nemira, Hășmaș.
 - relief vulcanic (lacul Sf. Ana și caldeira Călimanilor ; conuri și cratere);
 - lipsește relieful glaciuar.
- 3. Depresiuni :** Giurgeu (Gheorghieni), Ciuc, Comănești, Berzunți.
- 4. Pasuri:** Borsec (1 105 m); Tulgheș (1 025 m), Bicz (1 256 m),
- 5. Defilee** (relief carstic): Toplița-Deda (pe Mureș), Zugreni și Toance (pe Bistrița), Tușnad și Racoș (pe Olt).

³ Aici se găsește o rezervație a biosferei.

C. Grupa Sudică (Carpații de Curbură)

- 1. Limite :** N - dprs. Brașov, V. Oituzului
SV – V. Prahovei.
- 2. Culmi muntoase :**
 - formați dintr-un șir central curbat, alcătuiți în principal din fliș ;
 - altitudinile cresc de la est la vest ;
 - culmile sunt orientate în toate direcțiile, fiind puternic fragmentați ;
 - **Vrancei, Buzău** (cu masivele Penteleu, Siriu și Podul Calului), **Ciucaș** (vf. Ciucaș = 1954 m), **Baiului, Brețcu (Oituz), Întorsurii, Piatra Mare, Bârsei.**
- 3. Depresiuni :** Brașov (depresiune tectonică având un relief de șes ; drenată de Olt ; cea mai întinsă depresiune intramontană din România) ; Comandău ; Întorsura Buzăului.
- 4. Pasuri:** Predeal (1 033 m); Bratocea (1 263 m); Oituz (866 m); Vlădeni.

CARPAȚII MERIDIONALI

I. Limite și vecini :

- E – V. Prahovei ;
- S – Subcarpații Curburii și Subcarpații Getici, Pod. Mehedinți ;
- V – culoarul Timiș-Cerna-Bistra ;
- N – dprs. Transilvaniei.

II. Caracteristici:

- suprafața = 14. 040 km;
- cel mai înalt și mai masiv sector al Carpaților : vf. Moldoveanu = 2 544 m ;
- orientați pe direcția est-vest pe o lungime de 250 km;
- alcătuiți predominant din roci cristaline, cu margini calcaroase ;
- au 11 vârfuri care depășesc 2 000 m ;
- au un aspect masiv, greoi, având creste ascuțite ;
- prezintă un relief cu suprafețe de eroziune (Borăscu, Râu Șes, Gornovița) ;
- relief glaciatic : văi glaciare (în Făgăraș ating lungimi de 6-8 km pe versantul nordic), circuri și lacuri glaciare (Retezat, Făgăraș, Godeanu) ;
- relief carstic : chei (cheile Dâmbovicioarei) și peșteri (peștera Muierilor, Ialomiței) ;
- nu se găsește relief vulcanic ;
- puține pasuri și trecători ;
- un singur râu îi străbate de la nord la sud : Oltul ;
- restul râurilor îi fragmentează parțial pe cei doi versanți ;
- sunt străbăuți de două drumuri de altitudine : Transalpina (Parâng) și Transfăgărășanul (altitudinea maximă = 2 034 m);
- resurse naturale : cărbuni – huiță (dprs. Petroșani), antracit (Schela), mangan (mții. Șureanu)

III. Clima :

- la est de V. Oltului – influențe de ariditate ; t° med. anuală = 0°-3°C ; precipitații : 1000-1200mm/an ;
- la vest de Olt – influențe submediteraneene și de ariditate ; t° med. anuală = 0°-6°C ;
- t° med. anuală = -2°C pe vârfuri ;
- precipitațiile sunt preponderent sub formă de zăpadă ;

- **climatul alpin** : - în partea de nord a regiunii, la altitudini de peste 1 800 m ;
 - t° med. anuală = 0°-2° C ;
 - t° med. a lunii celei mai calde = 10°-12° C ;
 - t° med. a lunii celei mai reci = -8°/-12° C ;
 - precipitațiile medii anuale = 1000-1200 mm/an ;
- **climatul de munte** : - între 1 000 și 1 800 m ;
 - t° med. anuală = 2°-6° C ;
 - t° med. a lunii celei mai calde = 12°-19° C ;
 - t° med. a lunii celei mai reci = -4°/-8° C ;
 - precipitațiile medii anuale = 1000-1200mm/an ;
- **climatul de depresiuni**: - inversiuni termice.

IV. Hidrografia :

- însemnat potențial hidroenergetic ;
- numeroase lacuri de acumulare : Vidraru (Argeș), Vidra (Lotru), pe Sebeș, Sadu, Râul Mare ;
- Jiu, Motru, Lotru, Argeș, Dâmbovița ;
- 155 lacuri glaciare ; cel mai adânc – Zănoaga ; cel mai întins – Bucura.

V. Caracteristici biopedogeografice :

- **zona alpină: - etajul alpin propriu-zis**
 - la peste 2 000 m ;
 - pajiști alpine și asociații de stâncării cu mușchi și licheni ;
 - specii endemice : garofiță pietrei-craielui ;
 - specii protejate : sângele- vocinicului ; papucul- doamnei ;
 - fauna : capra neagră, marmota, vulturi, insecte endemice ;
- **etajul subalpin** – între 1 800 m și 2 000 m ;
 - tufărișuri de jenapăn și ienupăr ;
 - există o tendință de înlocuire cu pășuni ;
 - fauna : capra neagră, marmota, vulturi, insecte endemice și animalele care urcă din pădurea de conifere ;
 - solurile dominante : spodosoluri ; solurile acide, humico-silicatic.
- **zona pădurilor :**
 - **etajul coniferelor :**
 - între 1 200 m și 1 800 m ;
 - au o extindere mai mare pe versantul nordic ;
 - molid, brad, pin, zadă ;
 - fauna: ursul brun, cocoșul de munte, cerbul, râsul ;
 - soluri : soluri acide, brun-podzolice.
 - **etajul fagului :**
 - între 500 m și 1 200 m ;
 - sunt mai extinse pe versantul sudic (urcă în altitudine) ;
 - fagul în amestec cu alte varietăți ;
 - fauna : veverița, jderul, mistrețul, lupul ; păsări (ciocănitorea, cinteza) ; reptile ;
 - soluri brun acide, puternic erodate pe pantele defrișate ;
- mai multe parcuri naționale : Retezat (cel mai vechi din țară - 1935), Cozia, Piatra Craiului, Bucegi.

VI. Diviziuni :

A. Grupa Bucegilor

1. Limite :

- E – V. Prahovei ;
- S - Subcarpații Curburii;
- V – V. Dâmboviței ;
- N – dprs. Făgărașului.

2. Culmi muntoase :

- **Bucegi** : vf. Omu = 2 505 m ; alcătuiți din conglomerate și calcare ; relief carstic – cheile Orzei și cheile Tătarului (pe Ialomița), pe platoul Bucegi se află Babele și Sfinxul, forme de relief rezultate în urma acțiunii agenților externi ;
 - **Leaota** : vf. Leaota = 2 133 m ;
 - **Piatra Craiului** : o creastă de grohotiș în care Dâmbovița a săpat un sector de chei ; relief carstic : peștera Dâmbovicioarei, cheile Dâmbovicioarei ;
- #### 3. Depresiuni : culoarul Rucăr-Bran.
- #### 4. Pasuri : Giuvala (+ 1000 m).

B. Grupa Făgăraș

1. Limite :

- E - V. Dâmboviței ;
- S – Subcarpații Getici;
- V – V. Oltului;
- N – dprs. Făgărașului ;

2. Culmi muntoase :

- **Făgăraș** – cea mai lungă creastă carpatică = 60 km ;
 - domină regiunile înconjurătoare cu peste 1 000 m ;
 - șase vârfuri > 2500 m : Moldoveanu = 2 544m ; Negoiu = 2 535 m; Viștea Mare = 2 527 m ; Călțun = 2 522 m ; Vânătoarea lui Budeanu = 2 506 ; Dara = 2 500 m;
 - relief glaciuar – văi și lacuri glaciare : Bâlea, Capra, Podragu, Doamnele.
 - culmea sudică : **Iezer-Păpușa** (vf. Iezer = 2 462 m), **Ghițu, Frunți, Cozia** (800 – 1600 m).
- #### 3. Depresiuni : Loviștei (tectonică), cu altitudini de 800 – 1100 m, drenată de Olt ; valea Oltului pe parcursul căreia (pe cca 50 km) s-au format defileele de la Turnu Roșu (N) și Cozia (S).
- #### 4. Pasuri : Turnu Roșu (400 m), Cozia (309 m).

C. Grupa Parâng

1. Limite : E – V.Oltului ;

V – V.Jiului și V. Streiului.

2. Culmi muntoase :

- cea mai întinsă subunitate din Carpații Meridionali ;
- formată predominant din șisturi cristaline ;
- relief glaciuar (circuri și lacuri glaciare – Gâlcescu, continuate cu văi glaciare) ;
- relief carstic (cheile Oltețului, peștera Muierii, peștera Oltețului) ;
- **Parâng** (vf. Parângul Mare = 2 519 m), cu relief glaciuar; de aici se desprind celelalte culmi montane;
- **M. Căpățâni** (2124 m), **M. Șureanu** (2130 m), **M. Căndrel** (2244 m), **M. Lotrului** (vf. Șteflești = 2244 m)

D. Grupa Retezat-Godeanu

1. **Limite** : E – V. Jiului și V. Streiului ;
V – culoarul Timiș-Cerna-Bistra.

2. Culmi muntoase:

- alcătuiți din șisturi cristaline și granite care le dau un aspect greoi ;
- la margini se găsesc calcare, care au permis dezvoltarea reliefului carstic ;
 - relief glaciara : peste 80 de lacuri glaciare în Retezat – Bucura (cel mai întins lac glaciara) și Zănoaga (cel mai adânc lac glaciara) ;
- cuprinde șase masive separate de dprs. Petroșani și văile Râul Mare, Râul Rece și Cerna ;
- M. Godeanu (vf. Gugu = 2291 m), M. Retezat (vf. Peleaga = 2059 m), M. Vâlcău (vf. Straja = 1868 m), M. Mehedinți, M. Cernei, M. Țarcu (vf. Pietrii = 2192 m);

3. **Depresiuni: Petroșani** (tectonică – străbătută de Jiul de Vest și Jiul de Est ; straturi de huilă) ; **Hațeg** (tectonică).

4. **Pasuri** : Merișor (între dprs. Petroșani și dprs. Hațeg), Lainici (pe Jiu – 513 m).

CARPAȚII OCCIDENTALI

I. **Limite și vecini** : N – V. Barcăului ;
E – Dprs. Transilvaniei ;
S – V. Dunării (Carpații Serbiei) ;
SV – culoarul Timiș-Cerna-Bistra ;
V - Câmpia și Dealurile de Vest.

II. Caracteristici :

- ocupă o suprafață de 17.714 km² ;
- închid coroana carpatică de pe teritoriul României ;
- altitudini mici – între 400 m și 1600 m ;
- doar trei vârfuri depășesc 1 800 m – altitudinea maximă în **vf. Bihor (Cucurbăta Mare) = 1 849 m** ;
- puternic fragmentați tectonic ;
- au aspectul unor masive înconjurate de depresiuni joase, care pătrund adânc în interiorul munților ;
- un mozaic petrografic – șisturi cristaline, roci sedimentare și magmatice ;
- relief carstic – cel mai mare complex carstic din România – Cetățile Ponorului, lapiezuri și doline, lacuri carstice (Ighiel, Vărășoia), peșteri (Peștera Vântului, Peștera Urșilor, Meziad), avene⁴ adânci și chei ;
- relief vulcanic cu aspect masiv și greoi în Semenic, Locvei, Poiana Ruscă, Bihor ;
- lipsește relieful glaciara ; s-au păstrat însă în peșteri doi ghețari la Scărișoara și Focul Viu ;
- resurse naturale : minereuri feroase și neferoase (mții. Metaliferi), cărbuni superiori (Anina, Doman), roci de construcție (marmură – Rușchița, talc, azbest, calcare), izvoare minerale, păduri de foioase ;
- un castel de ape, fiind aria de origine a numeroase râuri ;
- locuiți până la altitudini de peste 1600 m (Țăra Moșilor).

III. Clima :

- expuși direct influențelor maselor de aer vestice, cu ierni relativ blânde și veri mai puțin toride ;
- precipitațiile medii anuale = 1000-1200 m ;
- t° med. anuală = 1°C- 6°/7°C ;

⁴ Puț carstic, de diferite dimensiuni, care comunică în partea inferioară cu o peșteră.

- **climatul de munte** : - între 1 000 și 1 800 m ;
 - t° med. anuală = 2°-6° C;
 - t° med. a lunii celei mai calde = 12°-19° C ;
 - t° med. a lunii celei mai reci = -4°/-8° C .

IV. Hidrografia:

- râurile aparțin bazinelor Criș, Mureș, Someș, Timiș, care se varsă direct în Tisa;
- râuri care se varsă în Dunăre: Nera, Caraș, Cerna ;
- lacuri carstice : Ighiel, Vărășoia.

V. Caracteristici biopedogeografice :

zona alpină: - **etajul subalpin** – pajiști subalpine ;

- tufărișuri de jenapăn și ienupăr ;
- există o tendință de înlocuire cu pășuni ;
- solurile dominante : brune și brun acide

- **zona pădurilor :**

- **etajul coniferelor :**

- peste 1 200 m;
- au o extindere mai mare pe versantul nordic ;
- molid, brad, pin, zadă ;
- fauna: ursul brun, cocoșul de munte, cerbul, râsul ;
- soluri : soluri acide, brun-podzolice.

- **etajul fagului :**

- între 500 m și 1 200 m ;
- fagul în amestec cu alte varietăți de stejar și gorun;
- fauna : veverița, jderul, mistrețul, lupul ; păsări (ciocănită, cinteza) ; reptile ;
- soluri brun acide, puternic erodate pe pantele defrișate.

- **zona de influență mediteraneeană (în mții. Banatului):**

- liliacul sălbatec, cerul, gărnița ;
- fauna : broasca țestoasă de uscat, scorpionul.

- Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița, parcuri naționale (Porțile de Fier, Mții. Apuseni) ; rezervații naturale.

V. Diviziuni :

A. Grupa Banatului

1. Limite : N – Câmpia de Vest ;

V – culoarul Timiș – Cerna ;

S – V. Dunării (Carpații Serbiei);

E – Dealurile Banatului.

2. Culmi muntoase :

- alcătuire geologică diversă ;
- relief carstic – numeroase izbucuri⁵;
- altitudinea maximă: vf. Semenici = 1446 m;
- M. Semenici, M. Almăjului, M. Locvei, M. Aninei, M. Dognecei.

3. Depresiuni: Bozovici (Almăj), culoarul Caraș – Ezeriș, culoarul Timiș-Cerna-Bistra, culoarul Dunării.

4. Pasuri: Domașnea (540 m), Poarta de Fier a Transilvaniei (700 m).

⁵ Izvor carstic cu debit intermitent.

B. Grupa Poiana Ruscă

1. Limite : S – culoarul Bistrei ;

SV – dprs. Hațeg ;

NV – dprs. Hunedoara ;

N – valea Mureșului ;

V – C. de Vest.

2. Culmi muntoase :

- masiv izolat, format din șisturi cristaline și calcare ;

- culmi netede la 1000 m;

- altitudinea maximă : **vf. Padeșu = 1374 m;**

- fragmentat de văi radiare;

- în est Ținutul Pădurenilor, o importantă zona etno-folclorică.

3. Depresiuni: culoarul Bistrei, culoarul Begăi, culoarul Mureșului.

C. Grupa Apusenilor

1. Limite: S - V. Mureșului;

E – Dprs. Transilvaniei;

N – V. Barcăului;

V – Dealurile și Câmpia de Vest.

2. Culmi muntoase:

- cel mai mare mozaic petrografic din Carpați;

- locuiți până la altitudini de peste 1600 m;

- relief carstic tipic: complexul Padeș - Cetățile Ponorului;

- două măguri⁶ vulcanice denumite Detunatele;

- resurse variate de subsol;

- altitudinea maximă : **vf. Bihor (Cucurbăta Mare) = 1 849 m;**

- M. Bihor, M. Vlădeasa, M. Gilău, Muntele Mare, M. Trascaului, M. Metaliferi, M. Zarand, M. Codru-Moma (vf. Pleșu = 1112 m), M. Pădurea Craiului, M. Plopiș, M. Meseș;

- bazinul superior al Arieșului se suprapune peste zona istorică a Țării Moților.

3. Depresiuni: Zlatna (pe Ampoi), Zarand (pe Crișul Alb), Gurahonț, Brad, Vad-Borod (pe Crișul Repede), Șimleu (pe Crasna).

⁶ Formă de relief pozitivă, relative izolată, într-un ansamblu de culmi montane sau deluroase, frecvent aparține unor roci dure, care au o desfășurare insulară într-o masă de roci sedimentară.